

Betegség-, Kártevő- és Gyomirtó Rendszer Szőlőültetvényekben

Автор(и): проф. д.с.н. Ангел Харизанов; проф. д-р Борис Наков, Аграрен университет Пловдив; проф. Иван Жалнов, Аграрен университет, Пловдив

Дата: 14.03.2019 Брой: 3/2019



A szőlő legveszélyesebb betegségei a lisztharmat, a peronoszpóra, a szürkepenész, az excoriose, az esca, valamint a fehér és feketerothadás. Védekezés ellenük összetett, nem csak kémiai:

- A szőlő zöld részein végzett metszési műveletek – a hajtások ritkítása, a hajtáscsúcsok csipkése, az oldalhajtások eltávolítása stb. A levéltakarás (ritkítás) révén, a fürt és a virágzat környékén javul a szőlőtőke mikroklimája, mivel biztosított a fényhozam és kevesebb nedvesség marad meg, mind olyan tényezők, amelyek negatívan hatnak a kórokozók fejlődésére és jobb hatékonyságot biztosítanak a fungicidek számára. Az 1994–1997-es időszakban, a Szőlészeti Tanszék fajtaállományában kísérleteket

végeztek a fürt körüli levelek eltávolításával és ennek a gyakorlatnak a lisztharmat fejlődésére gyakorolt hatásával. A legtöbb változatban – különböző fajtáknál – a betegség előfordulásának különbsége a fürtökön, levéltakarással és anélkül, 10,5–13,4 és 21,0% között változott (Nakov, Nakova, publikálatlan adatok). A szakirodalom jelentős hatást tulajdonít a levéltakarásnak a szürkepenészsre is (English et al., 1993).

- Agrotechnikai gyakorlatok – a helyszín kiválasztása, a trágyázás, öntözés, gyomszabályozás, talajművelés – komplex feltételeket biztosítanak a védekező reakciók megerősítéséhez a kedvezőtlen külső körülményekkel, így a fitopatogén fertőzésekkel szemben is.
- A fungicidek hatása jobb, ha a kezeléseket a növények érzékeny fenofázisaiban végzik, és ezek kapcsolódnak a kórokozók túlélésének helyéhez és módjához. Például: a lisztharmat kórokozója a szőlőrüggekben telel át, és a kezelést a 2-4 cm hosszú hajtások fenofázisában kell végezni kemoterápiás fungicidekkel; az excoriose kórokozója főként az első 2-4 szárközben marad fenn, és a permetezést a fiatal hajtás megjelenésekor kell elvégezni; az antraknózis kórokozója a rüggekben telel át, és a permetezést a tömeges rüggyudorodás stádiumában kell végezni.
- A biotermelésben (ahol csak réz- és kéntartalmú szereket engedélyeznek) kiemelt fontosságú, hogy a védekezést a szőlőfejlődés kritikus fenofázisaiban – hajtáskihajtás, virágzatfejlődés és fürtkötődés, egészen az egyes bogyók színváltásának kezdetéig – végezzék.
- Jelenleg az új szőlőültetvények fajtaszerkezetét a piaci kereslet határozza meg, de a biotermelésben célszerűbb az ellenálló fajtákat előnyben részesíteni.

A szőlőbetegségek kémiai védekezése különböző hatásmódú fungicidekkel történik – kontakt, védő hatásúak; kontakt-penetráló, lokális hatásúak; és kemoterápiás (gyógyító) fungicidek. 2019-re több mint 120, különböző hatásmódú készítmény volt nyilvántartva a szőlő számára az Engedélyezett Növényvédő Szerek Jegyzékében.

Több mint 100 féle rovar, atka, fonálféreg és egyéb állati szervezet károsítja a szőlőt, megtámadva a gyökereket, rüggyeket, leveleket, hajtásokat, virágzatokat, fiatal bogyókat, érés alatt álló és érett bogyókat, többéves fát és a szőlő egyéb részeit, és némelyikük vírusok és fitoplazmák vektora, gazdaságilag jelentős betegségeket okozva. A károsított szőlőtőkék gyengén növekednek, kevesebb termést hoznak, a szőlő gyenge minőségű, és tömeges szaporodás esetén az egész termés veszélybe kerülhet, a tőkék pedig elpusztulhatnak. A legsúlyosabb kártevők a szőlőmolyok, atkák, a szőlőlevéltekerő, a szőlőpajzstetű, különféle fajta sarlósmolyok, kabócák – vírusok és fitoplazmák vektorai, talajlakó kártevők stb. A szőlőmolyok a zöld és sárgászöld bogyóbőrű, valamint a muskotály ízű fajtákat részesítik előnyben, míg az atkák a vastagabb parenchima, muskotály íz és szőrös levélalsó felületű fajtákat kedvelik. A kártevők kártétele a szőlő növény

fenológiai fejlődésének kezdetétől annak fiziológiai nyugalmi állapotának beálltáig tart. Egyes kártevőfajok és - csoportok egész évben kártételt okoznak. A kártevők megjelenése, kártétele és szaporodása összefügg a szőlő fenológiai fejlődésével, mivel mindegyikük bizonyos preferenciát mutat a növény specifikus szervei iránt.

A szőlő kártevőivel szembeni védekezés a mezőgazdaság jó növényvédelmi gyakorlatának szabályai (2006), a Jó Növényvédelmi Gyakorlat Alapelvei (2004), valamint az integrált termelés alapelvei és célkitűzései (2008) szerint történik. Általánosságban a szabályok, elvek és célok követelményei a következőkben nyilvánulnak meg: rovarölő szerek alkalmazása csak szükség esetén, azaz amikor a kártevőpopuláció sűrűsége elérte vagy meghaladta az ún. gazdasági kárküszöböt (EIL); csak az adott kártevő és növény számára engedélyezett növényvédő szerek alkalmazása; a dózisok és a holdankénti alkalmazási mennyiségek szigorú betartása; a dolgozók egészségének és az agroökonóziók biodiverzitásának védelme (biológiai ellenségek és pollinátorok); alternatív lehetőségek alkalmazása a kártevővédekezésben; kockázatértékelés növényvédő szerek alkalmazásakor; növényvédő szerek alkalmazása a kártevők ellen leginkább hatékony, a biológiai ellenségek számára biztonságos vagy minimálisan veszélyes időszakokban stb. Minden követelmény alapja az EIL (gazdasági kárküszöb).

A szőlőültetvények gyomszabályozása mechanikus, biológiai, preventív és kémiai módszereket foglal magában. Ezeket bizonyos időközönként váltogatni kell a magas hatékonyság elérése érdekében. A szőlőültetvények talajának gyommentes tartásának fő módszere, mind a sorok között, mind a sorokon belül, a különböző talajművelési rendszerek alkalmazása. A kémiai védekezés magában foglalja a talajba juttatott herbicideket, amelyeket a szőlő és a gyom növényzeti időszakának kezdete előtt, a nyugalmi időszakban alkalmaznak, levéli herbicideket – a szőlő és a gyom növényzeti időszakában, valamint teljes hatóanyagú herbicideket kontakt és szisztémás levéli hatással – a szőlő és a gyom növényzeti időszakában.

További információ a betegségek és kártevők elleni védekezésről a szőlőfejlődés kritikus stádiumaival összhangban a 2/2019-es számban. Lehetőséged nyílik tájékozódni az országunkban nyilvántartott összes fungicidról, rovarölőről és herbicidról. A szőlőfejlődés stádiumai – diagramok és táblázat – szintén megtalálhatók a folyóirat 2/2019-es számában.